

การประยุกต์ใช้หลักอริยทรัพย์ 7 เพื่อการพัฒนาองค์กร
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย
AN APPLICATION OF THE 7 NOBLE TREASURES
FOR DEVELOPING THE ORGANIZATION OF NONGKHAI
BUDDHIST OFFICE

¹อดิเรก มีศรี, ²พระครูพิศาลสารบัณฑิต และ ³พระครูจิรธรรมธัช

¹Adirek Meesri, ²Phrakru Phisalsarbunthit and ³Phrakrujiradhammathat,

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹abc24246395@gmail.com

Received : May 1, 2022; Revised : May 20, 2022; Accepted : May 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาหลักอริยทรัพย์ 7 ประการในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาสภาพปัญหากระบวนการพัฒนาองค์กรของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย และ 3) เพื่อประยุกต์ใช้หลักอริยทรัพย์ 7 เพื่อการพัฒนาองค์กรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย จากการวิจัยพบว่า หลักอริยทรัพย์ 7 ประการในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ ทรัพย์ภายในเป็นคุณธรรมประจำใจอันประเสริฐ 7 ประการได้แก่ 1) ศรัทธา ศรัทธาในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และความเชื่อที่มีเหตุผล 2) ศีล การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย สัมมาวาจา 3) ทิริ ความละเอียดใจต่อการทำความชั่ว 4) โอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อความชั่ว 5) สุตตะ/พาหุสัจจะ ความเป็นผู้ได้ศึกษาเล่าเรียนมาก 6) จาคะ ความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ 7) ปัญญาความรู้ความเข้าใจถ่องแท้ในเหตุผล ดีชั่ว ถูกผิด คุณโทษประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ รู้คิดรู้พิจารณาและรู้ที่จะจัดทำสภาพปัญหากระบวนการพัฒนาองค์กรของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย

¹ นิสิต หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

² รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

³ รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

เป็นการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีรูปแบบและระบบที่มีความชัดเจนแต่ละคนมีภาระงานหน้าที่รับผิดชอบตามตำแหน่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรส่วนมากเป็นปัญหาส่วนบุคคล เช่น การนำปัญหายานนอกเข้ามาในองค์กรที่ส่งผลในเรื่องประสิทธิภาพในการทำงานน้อยลง ปัญหาแบ่งกลุ่มทางความคิดเห็นตามกระแสของสื่อที่ส่งผลในเรื่องการขาดความสามัคคีในองค์กร เป็นต้น

คำสำคัญ: การประยุกต์, อริยทรัพย์ 7, การพัฒนาองค์กร

Abstract

The research entitled “An application of the 7 Noble Treasures for developing the Organization of Nongkhai Buddhist Office was the qualitative research by having the purposes of the research; 1) to study the principle of the 7 Noble Treasures in Theravada Buddhism 2) to study the problem condition of the process of developing the Organization of the Nongkhai Buddhist Office and 3) to apply the principle of the 7 Noble Treasures for developing the Organization of the Nongkhai Buddhist Office. The results of the research were found that the principles of the 7 Noble Treasures in Theravada Buddhism are; 1) means the faith in the Buddha, the Dhamma and the Sangha and the faith in the reasonable things 2) Sila means to keep body, words and mind in the order 3) Hiri means a moral shame in conducting an evil 4) Ottappa means to be afraid of an evil 5) means to be a great learning 6) means the liberality and charitableness and 7) means wisdom, that is, to understand the cause and effect, good or bad, wrong or right, value or wickedness, benefit or non-benefit, to know how to consider and to know how to do. The problem situation of the process in developing the Organization of the Nongkhai Buddhist Office was found that the management of Organization has been done as format and system and clear. Each person has job description in accordance with his/her position. The majority of the problems occurs, it is the private problem such as to bring the outside problem into the organization carries things into effect on the less efficiency of work and the opinion problems of group division in accordance with the trend of media related to the lack of harmony in the organization etc. when organizational personnel understands the principle of the 7 Noble treasures, they can perform their duties for making the organization face the successfulness. The application of the 7 Noble Treasures for developing the Organization of Nongkhai Buddhist Office is to learn the 7 Noble Treasures of Buddhism to increase understanding for each item to apply it for co-operative work in producing the atmosphere in working and creating the unity inside the organization in every aspect such as physical, verbal and mental aspect for lifestyle in the present society for the sake of happiness. With the faith in Buddhism

in the right way in lifestyle, one should practice morality that will be media for using polite words and having the knowledge to manage the problems both in the organization and the family with carefulness and reasonability and knowing how to release emotion by knowing how to share, donate and participate in the voluntary activities in order to develop the community that will create the potentiality and enhance the organization to be developed for qualification and happiness.

Keyword : Application, 7 Noble Treasures, Developing the Organization

บทนำ

องค์กร ทั้งรัฐและเอกชน ต่างต้องการให้องค์กรของตนประสบความสำเร็จเจริญก้าวหน้าเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขึ้นในองค์กร ไม่เฉพาะแต่การเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านผลผลิตแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในองค์กรเป็นสำคัญ เพราะคนเป็นพลังขับเคลื่อนหลัก ขององค์กร ที่จะนำพาองค์กรไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ จึงได้เกิดการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานในองค์กรขึ้น ซึ่งในการพัฒนาองค์กรนั้นสามารถทำได้หลายมิติ โดยรวมถึงการพัฒนาทางด้านการคิด การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และด้านพฤติกรรม ก็เป็นปัจจัยที่ช่วยให้การพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อการพัฒนาจิตใจเป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงามแล้ว ก็จะสามารถควบคุมการพัฒนาทางด้านวัตถุให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องได้ การพัฒนาจิตที่ถูกต้องก็คือ พัฒนาจิตให้มีธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ จนกระทั่งพัฒนาจิตให้มีสมาธิตั้งมั่น มั่นคง สะอาด สงบ สว่าง จากกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งหลาย จนเป็นจิตที่ควรแก่การทำงาน สามารถจะนำไปใช้ในการทำงานในองค์กรได้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2539 : 92) จึงควรพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้เป็นคนมีคุณธรรม มีทรัพย์ภายในอันประเสริฐ คือ อริยทรัพย์ 7 ประการ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่บุคคลควรมีเพื่อพัฒนาตนไปสู่ความสำเร็จ คือเป็นคนเก่งและดีด้วย และถ้าบุคคลเหล่านี้ไปทำงานอยู่องค์กรใด ก็จะทำให้องค์กรนั้นเกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรแห่งความสุข คนในองค์กรมีความรักและเชื่อมั่นในองค์กร ทำให้ความขัดแย้ง และการทุจริตในองค์กรลดลงได้ อริยทรัพย์ 7 ประการ คือ ทรัพย์ภายใน เป็นคุณธรรมประจำใจอันประเสริฐ 7 ประการได้แก่

1. ศรัทธา (Confidence) ความเชื่อที่มีเหตุผล
2. ศีล (Morality) การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย
3. หิริ (Moral shame) ความละอายใจต่อการทำความชั่ว
4. โอตตัปปะ (Moral shame) ความเกรงกลัวต่อความชั่ว

5. สุตะ/พาหุสัจจะ (Great Learning) ความเป็นผู้ได้ศึกษาเล่าเรียนมาก
6. จาคะ (Liberality) ความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
7. ปัญญา (Wisdom) ความรู้ความเข้าใจ่องแท้ในเหตุผล ดีชั่ว ถูกผิด คุณโทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ รู้คิดรู้พิจารณาและรู้ที่จะจัดทำ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546 : 214)

พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า “ทรัพย์เหล่านี้มีแก่ผู้ใด จะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม บัณฑิตเรียกผู้นั้นว่า เป็นผู้ไม่ยากจน ชีวิตของผู้นั้นไม่เปล่าประโยชน์” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 23/6/9-12.) จากหลักธรรมนี้แสดงให้เห็นว่า อริยทรัพย์ เป็นทรัพย์ภายในอันประเสริฐ ควรแสวงหาและควรนำมาครอบครองไว้เป็นของตน ดังนั้น จึงไม่ควรเน้นเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพของงานแต่เพียงด้านเดียว หากจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพในการทำงานของบุคลากรในองค์กร โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาด้านจิตใจควบคู่ไปด้วย เป็นการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม และความดีงามให้เกิดมีขึ้นในตัวบุคคล ก็จะทำให้เป็นบุคคลที่ควรค่าแก่การทำงานในองค์กร เมื่อบุคลากรมีความรู้คู่คุณธรรม ก็จะสามารถทำให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก็จะนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้

อริยทรัพย์ 7 เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาจิตใจบุคลากรในองค์กรให้เป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรมได้ เมื่อบุคลากรในองค์กรเป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรม ก็จะเป็นการเพิ่มศักยภาพให้องค์กรอีกทางหนึ่ง เพราะศรัทธาที่มีต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทำให้บุคลากรมีความรักและเชื่อมั่นในองค์กร ศीलในแต่ละระดับ เช่น ศील 5 จะทำให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อองค์กร หิริ จะทำให้บุคลากรไม่กล้าทำทุจริตต่อองค์กรเพราะมีความละอายต่อบาป โอตตปปะ จะทำให้บุคลากรไม่กล้าหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ เพราะมีความเกรงกลัวต่อผลของการกระทำ สุตะ/พาหุสัจจะ จะทำให้บุคลากรมีความใฝ่รู้ ศึกษาพัฒนาตนให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น จาคะ จะทำให้เกิดความสุข บุคลากรเป็นคนเสียสละแบ่งปัน ด้วยการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นและปัญญา จะคลุมอริยทรัพย์ทั้ง 6 ประการที่กล่าวมาแล้วด้วย ผู้บริหารองค์กรต้องมีความรอบรู้คู่คุณธรรม สามารถบริหารจัดการงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคายเป็นองค์กรจะพัฒนาได้อย่างสมดุลและเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ควรเป็นการพัฒนาทรัพย์ทั้งภายนอกและภายใน กล่าวคือ พัฒนาทรัพย์ภายนอก คือ การทำธุรกิจแบบหวังผลกำไรแต่พอประมาณและแบ่งปัน ส่งคืนความดีงามแก่ผู้คน สังคม และประเทศชาติ การพัฒนาทรัพย์ภายในคือการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีอริยทรัพย์ 7 ประการ ทำให้บุคลากรมีคุณธรรมและมีคุณภาพก็จะทำให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาองค์กรเชิงพุทธบูรณาการตามหลักอริยทรัพย์ 7 ประการของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคายมาบูรณาการ เป็นการสร้างทรัพย์ภายในเพื่อขับเคลื่อนทรัพย์ภายนอก เพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพของบุคลากร และเพื่อนำเสนอการพัฒนางองค์กรเชิงพุทธบูรณาการตามหลักอริยทรัพย์ 7 ประการต่อไปใช้ในการบริหารงานให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักอริยทรัพย์ 7 ประการในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหากระบวนการการพัฒนางองค์กรของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย
3. เพื่อประยุกต์ใช้หลักอริยทรัพย์ 7 เพื่อการพัฒนางองค์กรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การทำวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาใน 2 วิธี คือ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ และการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นฐานในการนำเสนอและการอ้างอิง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร (Documentary - Research) จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกอันเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นหลักคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย
2. ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary source) ได้แก่ เอกสารงานวิจัย หนังสือที่นักปราชญ์ทั้งหลายเขียนไว้และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประยุกต์ใช้หลักอริยทรัพย์ 7 เพื่อการพัฒนางองค์กรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย
3. ศึกษาข้อมูลภาคสนาม จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเก็บข้อมูลจากบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักอริยทรัพย์ 7 เพื่อการพัฒนางองค์กรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 35 รูป/คน
4. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดที่ได้ทำการเก็บรวบรวมมาให้สอดคล้องกับหัวข้อที่ศึกษา
5. จัดประเภทข้อมูลตามหัวเรื่องที่กำหนด ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอริยทรัพย์ 7 เพื่อการพัฒนาองค์กร สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย สรุปผลการวิจัยดังนี้

1.หลักอริยทรัพย์ 7 ประการในพระพุทธศาสนาเถรวาท

คำว่า“ทรัพย์”มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤตว่า“ทรวย”หมายถึง สิ่งที่มีค่า อาจไม่มีรูปร่างก็ได้ ปัญญาเป็นทรัพย์ อริยทรัพย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 543) ทรัพย์ เช่น ทักษะ แปลว่าสมบัติ ธนะ แปลว่าทรัพย์สิน นิธิ แปลว่าชุมทรัพย์ วิตะ แปลว่าเครื่องปลื้มใจ เป็นต้น (พุทธทาสภิกขุ, 2550 : 397) และมีปรากฏในอุทฺตมปิฎก ได้แก่ เงิน (รชต) ทอง (ชาตรูป) แก้วมุกดา(มุตตา) แก้วมณี(มณี) แก้วไพฑูรย์(เวฑุริโย) สังข์(สงฺโข) ศิลา(สิลา) แก้วประพาฬ(ปวาฬ) แก้วทับทิม (โลหิตงโค) เพชรตาแมว (มสารคลโล) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 30/146/467) ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสว่า “ศรัทธา เป็นทรัพย์ เครื่องปลื้มใจอย่างประเสริฐของคนในโลกนี้ ธรรมที่บุคคลประพฤติดีแล้วนำความสุขมาให้ ความจริงเท่านั้นเป็นรสที่ดียิ่งกว่ารสทั้งหลาย คนที่เป็นอยู่ด้วยปัญญา นักปราชญ์ทั้งหลาย กล่าวว่า มีชีวิตประเสริฐ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 24/300)

โดยทั่วไปมนุษย์เรามักจะคิดถึงทรัพย์อยู่ 2 ประเภทคือ (1) สंहาริมทรัพย์ คือ ทรัพย์สินมีค่าที่สามารถเคลื่อนที่ได้ อันได้แก่ เงิน ทอง เพชร เครื่องประดับอัญมณี รถยนต์ ลิขสิทธิ์ต่างๆ ฯลฯ (2) อสังหาริมทรัพย์ อันได้แก่ บ้าน ที่ดิน เป็นต้น เหล่านี้เรียกว่าทรัพย์ภายนอก เป็นโลกียทรัพย์ ซึ่งอาจใช้ไปหมดไป สูญหายไป หรือถูกทำลายไปจากมนุษย์ด้วยกันเอง หรือจากภัยธรรมชาติก็เป็นได้หรือแม้เมื่อสิ้นชีวิตไป ก็ไม่สามารถนำติดตัวไปได้ ซึ่งต่างจากอริยทรัพย์ ที่เป็นทรัพย์ภายใน เป็นคุณธรรมอันประเสริฐ 7 ประการ ไม่มีใครมาแย่งไปได้ เมื่อนำสองคำมารวมกันเป็นคำว่า“อริยทรัพย์”ก็แปลว่า ทรัพย์อันประเสริฐ หรือทรัพย์คือคุณธรรมประจำใจอย่างประเสริฐ อริยทรัพย์ 7 ประการ (ทรัพย์อันประเสริฐ, ทรัพย์คือคุณธรรมประจำใจอย่างประเสริฐ (noble treasures) ประกอบด้วย 1.ศรัทธา ทุกท่านที่จะมาปฏิบัติจะสังเกตว่า ศรัทธาจะค่อยๆ เพิ่มขึ้น เข้มแข็งขึ้น มั่นคงขึ้น คำว่าศรัทธา แปลว่า ความเชื่อ ความเลื่อมใส 2.ศีล เป็นเจตนาที่งดเว้นจากการทำชั่วทางกาย วาจา ศีลในทางพระพุทธศาสนาท่านกล่าวว่ามี อินทริยสังวรศีล คือศีลของผู้ปฏิบัติธรรมแต่ถ้าผิดศีลเมื่อไหร่ก็ต้องไปสู่อบายภูมิ ไม่ว่าผิดศีลข้อไหนเดือดร้อนทั้งนั้น ใครผิดศีลข้อไหนก็แล้วแต่ถือว่าไม่ปกติ เพราะฉะนั้นศีลจึงแปลว่าปกติ คนที่อยู่อย่างปกติก็เพราะว่ามีศีล แต่ถ้าผิดปกติเมื่อไหร่เราก็เดือดร้อน โทษของการผิดศีลหนักที่สุดก็คือตกนรก 3. หิริ ความละอายบาป คนเราจะมี ความละอายนั้นต้องสร้างคุณธรรมให้เกิดจากการปฏิบัติ เพราะถ้าจิตชั่วก็เกิดความไม่ละอายบาป จะทำอะไรก็ได้คิดว่าคนอื่นไม่เห็น แต่โบราณจะสอนว่า คนอื่นไม่เห็น เทวดาเห็น ซึ่งอันที่จริงแล้วไม่ใช่เทวดาแต่เป็นใจเราตัวเราที่รู้ว่าเราทำอะไร คนที่มีหิริจึงไม่ทำบาป ทั้งในที่ลับ

และที่แจ้ง 4.โอตตปปะ สะดุ้งกลัวต่อบาป คนที่สะดุ้งกลัวต่อบาปเมื่อรู้ก็จะไม่ทำบาป หิริโอตตปปะ เป็นคุณธรรมเป็นเทวธรรม ถ้าคนรักาศิล ตัวเป็นมนุษย์ ใจก็เป็นเทวดา 5.สุตะ หรือพาหุสัจจะ คือการได้ยินได้ฟังมามาก พาหุสัจจะหรือสุตะนั้นเป็นอริยทรัพย์ เพราะว่าคนที่ได้ยินได้ฟังมากก็จะเปิดหู เปิดตา เปิดโลกกว้างไกล โดยเฉพาะการฟังธรรมจะทำให้ท่าน รู้จักบาป บุญ คุณ โทษ รู้ประโยชน์รู้ว่าสิ่งใดเป็นสาระหรือมิใช่สาระเป็นบันไดขั้นต้นของการ ปฏิบัติธรรม ทำความดี 6.จาคะ การเสียสละออกไป คือ การให้ การบริจาคสิ่งของ การ บริจาคทำให้ผู้บริจากรู้สึกเป็นสุขใจสบายที่ได้บริจาค การบริจาคกับการให้ท่านก็อยู่ใน ลักษณะคล้ายๆกัน แต่ในเรื่องของท่านนั้นจะมีการเจาะจงผู้รับ กับการไม่เจาะจงผู้รับ การให้ เจาะจงผู้รับนั้นเรียกว่า ปุคฺคิทาน คือเจาะจงผู้รับจะมีผลได้บุญน้อยกว่า สังฆทาน คือไม่ เจาะจงผู้รับ จะได้บุญมีอันยิ่งสงมากกว่า 7.ปัญญา พระพุทธเจ้าตรัสว่า “นัตถิ ปัญญา สมา อาภา ความสว่างอื่นใดยิ่งกว่าปัญญาไม่มี” แสงตะวันจะส่องกลางวัน แสงจันทร์จะส่อง กลางคืน นอกนั้นก็หมดอานาภาพ แต่ปัญญานี้จะส่องสว่างในใจของท่าน ทุกขณะ และ ติดตามไปทุกภพทุกชาติด้วยเพราะฉะนั้นปัญญาจึงถือว่าสูงสุดในพุทธศาสนา ท่านทั้งหลายที่ ได้มีโอกาสมาปฏิบัติธรรม ถือว่าทุกท่านเกิดภูมิปัญญาคุ้มครองตนเองได้มาก เรียกว่า อริยทรัพย์ ซึ่งจะเกิดกับท่านและอยู่กับท่านตลอดไป

2. กระบวนการพัฒนาองค์กรของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย

สภาพกระบวนการบริหารจัดการพัฒนาองค์กรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด หนองคายนั้นเป็นการบริหารจัดการแบบมีโครงสร้างและมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ แต่ละบุคคลนั้นมีหน้าที่ที่รับผิดชอบที่มีความแตกต่างกันซึ่งการบริหารตามกระบวนการที่มี โครงสร้างจัดสรรที่วางไว้อย่างเบ็ดเสร็จจากการศึกษาสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่ามีปัญหาใน เรื่องของการปฏิบัติงานอยู่เช่นกันเช่นปัญหาในเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่ไม่มีความ เหมาะสมกับงานยกตัวอย่างเช่นในเรื่องของวุฒิการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถความถนัด แต่ไม่สามารถที่จะทำงานที่ตนเองที่รักและถนัดทำให้การทำงานนั้นไม่เกิดความเหมาะสมกับ การศึกษาและความถนัดอาจจะส่งผลในเรื่องของภาระงานหรืองานที่ได้รับมอบหมายทำอะไร ไม่เต็มที่หรือไม่มีความรักในงานที่ทำและปัญหาในเรื่องของวัฒนธรรมองค์กรที่มีมาเดิมเพราะ องค์กรนั้นมีการพัฒนาและปรับปรุงอยู่เป็นประจำการมีวัฒนธรรมองค์กรจะสร้างกลุ่มก้อน เกิดขึ้นภายในองค์กรซึ่งสร้างความสามัคคีให้ลดน้อยลงอันเป็นสาเหตุหนึ่งให้เกิดความ แตกแยกภายในองค์กรซึ่งจะทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างสภาพบุคคลในเรื่องของบริบท การทำงานในเรื่องของเพศอายุการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องหรือแม้กระทั่งวุฒิภาวะความเป็น ผู้นำของแต่ละบุคคลที่มีความไม่เหมือนกันในแต่ละคนที่มีวุฒิภาวะไม่เหมือนกันก็จะทำให้ การบริหารจัดการองค์กรหรือการบริหารงานในหน้าที่นั้นเกิดในเรื่องของอำนาจการตัดสินใจ ที่ไม่เด็ดขาดทำให้เกิดความเชื่องช้าในเรื่องของการให้บริการกับผู้เข้ามาติดต่อประสานงาน กับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคายอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่าง

เห็นได้ชัดจากการสัมภาษณ์คือการกระจายข้อมูลข่าวสารให้กับกลุ่มประชาชนเพื่อที่จะสร้างความเข้าใจเพื่อที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจที่จะทำให้การบริหารองค์กรนั้นเกิดมุมมองระหว่างประชาชนที่เข้ามาใช้บริการพระสงฆ์และบุคคลอื่นๆเพื่อที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจและมีความเข้าใจในแต่ละหน้าที่ต้องมีความชัดเจนในเรื่องของการกระจายข่าวสารการให้ข้อมูลในเรื่องของสารสนเทศซึ่งปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่เป็นฟอร์มอยู่บนสมาร์ตโฟนหรือโทรศัพท์มือถือที่มีการทำแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ขององค์กรนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะมีกระดานหรือมีเพจที่จะเป็นการสื่อสารโดยตรงระหว่างผู้ที่ประสบปัญหาในเรื่องของการร้องเรียนหรือในเรื่องของการต้องการข้อมูลข่าวสารต้องการความช่วยเหลือจากองค์กรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย ทั้งนี้ทั้งนั้นการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องนั้นจำเป็นต้องมีความสำคัญเพราะการปฏิบัติหน้าที่นั้นต้องการเนื้อเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมและความซื่อสัตย์ต่อตนเองและหน้าที่และองค์กรในประเด็นนี้ก็ถือว่าอยู่ในระดับที่ไม่เต็มร้อยเท่าที่ควรเพราะยังขาดในเรื่องของการตรงต่อเวลาในเรื่องของการทำงานการตรงต่อหน้าที่ไม่ก้าวล่วงหน้าที่ของบุคคลอื่นเว้นแต่ต้องการให้คนอื่นนั้นร้องขอและช่วยเหลือในอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นปัญหาคือการนำปัจจัยภายนอกหรือเรื่องราวภายนอกเข้าสู่องค์กรทำให้เวลาในการทำงานลดน้อยลงหรืองานไม่มีประสิทธิภาพก็ถือว่าเป็นปัญหาหนึ่งเช่นกันในการบริหารองค์กรสำนักงานพระพุทธศาสนาที่จะทำให้การขับเคลื่อนสำนักงานพระพุทธศาสนานั้นเป็นที่ยอมรับและเป็นการสร้างความเข้าใจให้กับกลุ่มประชาชนที่เข้ามาติดต่อรับบริการได้อย่างชัดเจนและทำให้องค์กรสำนักงานพระพุทธศาสนานั้นเป็นองค์กรที่ให้บริการและสามารถเข้าถึงได้เป็นส่วนหนึ่งระหว่างประชาชนพระสงฆ์และส่วนราชการอย่างร้อยละเปอร์เซ็นต์ได้อย่างสมบูรณ์แบบที่ยั่งยืนต้องมีการอบรมพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องในเรื่องของจริยธรรมคุณธรรมความซื่อสัตย์ความตรงต่อหน้าที่เพื่อที่จะทำให้การบริหารงานนั้นดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

3. ประยุกต์ใช้หลักอริยทรัพย์ 7 เพื่อการพัฒนาองค์กรสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดหนองคาย ในการพัฒนาองค์กรนั้นสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ ตามความเหมาะสมของแต่ละองค์กร ในงานวิจัยนี้ที่ผู้วิจัยได้นำหลักอริยทรัพย์ 7 ประการ มาบูรณาการใช้กับการพัฒนาองค์กรนั้นเพราะเหตุว่า อริยทรัพย์ 7 นั้นสามารถพัฒนาคนจากปุถุชนให้เป็นอริยบุคคลได้ ซึ่งตามหลักแล้วหลักธรรมนี้เป็นหลักของการพัฒนาคนไปสู่การบรรลุธรรม เพื่อถึงที่สุดแห่งการพ้นทุกข์ แต่ก็สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ เพราะการที่องค์กรจะประสบความสำเร็จที่ยั่งยืนได้นั้น ต้องอาศัยบุคคลเป็นผู้ดำเนินการในทุกๆด้าน ดังนั้นถ้าได้คนเก่งและดีมาบริหารองค์กร ก็จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ และไม่เพียงแต่ผู้บริหารองค์กรเท่านั้น หากแต่ยังต้องรวมถึงบุคลากรในองค์กรด้วยอริยทรัพย์ 7 สามารถทำให้คนเก่งและดีได้โดยใช้ศรัทธาเป็นตัวนำแต่ศรัทธาจะต้องประกอบด้วยปัญญาจึงจะสำเร็จได้

ในการทำงานนั้น การพัฒนาองค์กร เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารการจัดการในองค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยเกิดขึ้นจากการที่องค์กรมีปัญหา และปัญหาส่วนใหญ่ก็เกิดจากคน คือบุคลากรในองค์กรเอง จึงจำเป็นต้องแก้ที่คน ไม่เพียงแต่ทำคนให้เป็นคนเก่งแต่ต้องเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมด้วยจึงจะสมบูรณ์ คือเก่งและดี ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การนำหลักอริยทรัพย์ 7 ประการมาบูรณาการในการพัฒนาองค์กรนั้นเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ ซึ่งนักวิชาการทางตะวันตกและอเมริกา ได้ให้ความสนใจในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาองค์กรเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคุณหญิงสุภารัตน์ เกยุราพันธ์ ที่ได้นำหลักของ Stephen R.Covey คือการสร้างอุปนิสัยที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาองค์กร

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การนำกระบวนการพัฒนาองค์กร มาบูรณาการกับหลักอริยทรัพย์ 7 ประการ มีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวินิจฉัยองค์กร (Organization diagnosis) สภาพทั่วไปขององค์กรมักจะมีปัญหาในด้าน การปฏิสัมพันธ์บุคคล การตัดสินใจ การติดต่อสื่อสาร การแก้ปัญหา ความขัดแย้ง ทำให้องค์กรเกิดความไม่สงบ ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดกลยุทธ์ และการวางแผนพัฒนาองค์กร (Establish ODStrategy and Implementation Plan) โดยการนำหลักอริยทรัพย์ 7 ประการ คือ ศรัทธา ศีล หิริโอตตปเป สุตะ จาคะ ปัญญา มาบูรณาการเพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กร

ขั้นตอนที่ 3 การนำกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรไปประยุกต์ (OD Intervention) ใช้กับหลักอริยทรัพย์ 7 ประการ นำมาเป็นกระบวนการในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร ได้แก่

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินการพัฒนาองค์กร (OD Evaluation) การประเมินการพัฒนาองค์กร โดยคนที่ผู้บริหารองค์กรขอความร่วมมือกับบุคลากร ให้ติดตามและประเมินผลงานต่าง ๆ เพื่อเป็นการแสดงความห่วงใยและเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มใจและมีประสิทธิภาพ ของบุคลากรในองค์กร พร้อมทั้งให้คำแนะนำและร่วมหาวิธีแก้ไขจุดอ่อน เสริมสร้างจุดแข็ง เป็นการบูรณาการองค์กรด้วยหลักอริยทรัพย์ 7 ประการ ก็จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

จากขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น กระบวนการพัฒนาองค์กร มีวิธีการที่เป็นระบบที่มีความสำคัญ 2 ประการ คือ เป้าหมายกระบวนการ (Process Goals) กระบวนการพัฒนาองค์กรจะมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการในการมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เพื่อให้บุคลากรในองค์กรสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร และผลลัพธ์รวม(Outcomes Goals) อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาองค์กรจะให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน (Task Performance) ขององค์กร โดยเน้นพัฒนาความสามารถในการปรับตัวขององค์กร ให้สามารถดำเนินงานภายใต้สภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่

เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม โดยใช้เทคนิคในระดับต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามต้องการ

การพัฒนาองค์กร เมื่อนำเอาหลักอริยทรัพย์ 7 ประการ มาบูรณาการร่วมกับการพัฒนาองค์กร จึงทำให้เกิดกระบวนการ โดยแบ่งออกเป็นการบริหารตน การบริหารบุคคล การบริหารงานและการตอบสนองสู่สังคม ผู้วิจัยได้สรุปกระบวนการในการบูรณาการ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. เป้าหมายกระบวนการ (Process Goals)

1.1 การบริหารตน

- 1.1.1 มีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (ศรัทธา)
- 1.1.2 มีความซื่อสัตย์ต่องานในอาชีพ (ศีล)
- 1.1.3 มีความเคารพในตนเองและผู้อื่น (hiri)
- 1.1.4 มีความสำรวมระวัง ไม่ประมาท (โอตตปปะ)
- 1.1.5 ศึกษาค้นคว้า หาความรู้สม่ำเสมอ (สุตะ)
- 1.1.6 รู้จักการเสียสละและการแบ่งปัน การให้อภัย การให้กำลังใจ (จาคะ)
- 1.1.7 อ่านตัวออก บอกตัวได้ ใช้ตัวเป็น และใช้ปัญญานำหลักอิทธิบาท 4

คือฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา กับขรรยาวาสธรรม 4 คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ มาร่วมบริหารตน

1.2 การบริหารคน

- 1.2.1 ปลุกฝังให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นและรักในองค์กร (ศรัทธา)
- 1.2.2 ปลุกฝังบุคลากร ให้เคารพกฎระเบียบขององค์กร (ศีล)
- 1.2.3 ปลุกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรม (hiri)
- 1.2.4 ปลุกฝังเรื่องการอยู่ร่วมกันโดยไม่เบียดเบียนกัน (โอตตปปะ)
- 1.2.5 ฝึกฝนอบรม พัฒนาคำรู้ความสามารถ และข้อมูลข่าวสาร (สุตะ)
- 1.2.6 ปลุกฝังบุคลากร ในเรื่องการเสียสละการแบ่งปัน (จาคะ)
- 1.2.7 การมอบหมายงานให้เหมาะกับคน(Put the right man on the

rightjob) และใช้ปัญญานำหลักสังคหวัตถุ 4 คือทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตมาบริหารคนร่วมด้วย

1.3 การบริหารงาน

- 1.2.1 สร้างพลังขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายขององค์กร (ศรัทธา)
- 1.2.2 ผู้บริหารองค์กรใช้หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) (ศีล)
- 1.2.3 สร้างปรโตโมสะ มีตัวอย่างคุณงามความดี (hiri)
- 1.2.4 สร้างปรโตโมสะ มีตัวอย่างเรื่องกฎแห่งกรรม (โอตตปปะ)
- 1.2.5 จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรม การการประชุม ข้อมูลข่าวสาร (สุตะ)

1.2.6 ให้ความสำคัญกับบุคลากรในองค์กร (จาละ)

1.2.7 ผู้บริหารองค์กรต้องมีความรอบรู้ โดยมีจักขุมหา(วิสัยทัศน์) วิรุโร (เชี่ยวชาญในงาน) นิสยสัมปันโน(มนุษย์สัมพันธ์) และใช้ปัญญานำหลักพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา กับหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงานร่วมด้วย

2. ผลลัพธ์รวม (Outcome Goals)

2.1 การตอบสนองสู่สังคม

การตอบสนองสู่สังคม สามารถทำได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การจัดกิจกรรม การให้บริการทางสังคม และสิ่งแวดล้อม การมีจิตอาสา การบริจาคในรูปแบบต่าง ๆ หรือการเป็นคนดีมีศีลธรรม มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อคนอื่น มีความเมตตา กรุณา รู้รักสามัคคี หรือเป็นองค์กรที่ประสบผลสำเร็จ ก็ถือว่าเป็นการตอบสนองสังคมโดยอ้อมได้เหมือนกัน ในการตอบสนองสู่สังคมนั้น เป็นสิ่งที่ทุกองค์กรควรทำ แต่ต้องทำด้วยความจริงใจ ไม่สร้างภาพ บางองค์กรก็เป็นการตอบสนองโดยธรรมชาติของงานอยู่แล้ว เช่น วัด องค์กรการกุศล สถานที่ปฏิบัติธรรม หรือเป็นการตอบสนองในรูปแบบการบริหารจัดการที่ดี โดยองค์กรผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดี มีการบริการที่ดี มีการเอาใจใส่ในผู้บริโภค เป็นการรับผิดชอบต่อสังคม หรือบางองค์กรก็อาจจะทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะประโยชน์เช่น การปลูกป่า การช่วยเหลือผู้ประสบภัย การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น

2.2 องค์กรได้รับประโยชน์

2.2.1 มีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง, เกิดความจงรักภักดีต่อองค์กร, เกิดความรักสามัคคีในองค์กร (ศรัทธา)

2.2.2 องค์กรมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่มีเหตุวุ่นวาย (ศีล)

2.2.3 บุคลากรมีระเบียบวินัย (hiri)

2.2.4 การทุจริตลดลง ทำให้กำไรมากขึ้น (โอตตปปะ)

2.2.5 ทำให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (สุตะ)

2.2.6 ทำให้เป็นองค์กรแห่งความสุข (จาละ)

2.2.7 ปัญหาต่าง ๆ ลดลง องค์กรเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ปัญญา)

เมื่อจิตใจพัฒนาขึ้นทำให้เป็นคนมีอริยทรัพย์ การปฏิบัติงานในหน้าที่ จึงมีการพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถแก้ไขปัญหาลดลง ในองค์กรได้ เช่น ความขัดแย้ง การขาดความสามัคคีและปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ การที่องค์กรจะพัฒนาได้อย่างสมดุลและเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงควรมีการวัดผล มีการตรวจสอบ และมีความโปร่งใส เราจึงควรพัฒนาทรัพย์ทั้งทางภายนอกและภายใน กล่าวคือ พัฒนาทรัพย์ภายนอก คือ การทำธุรกิจแบบหวังผลกำไรแต่พอประมาณและแบ่งปันส่งคืนความดีงามแก่ผู้คน แก่สังคม ประเทศชาติ การบริหารจัดการจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วย จึงเป็นเหตุปัจจัยแห่ง

สังคม เป็นกระบวนการอาศัยซึ่งกันและกัน ทำให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลก การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมด้วยอริยทรัพย์ 7 ประการ ให้กับบุคลากรในองค์กร ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรทางด้านภายในขององค์กร ทำให้เกิดเป็นองค์กรแห่งอริยทรัพย์ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ได้รับประสิทธิภาพประสิทธิผลที่สมบูรณ์

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอริยทรัพย์ 7 เพื่อการพัฒนางานองค์กรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม จากการศึกษาหาข้อมูลที่เป็นเอกสารเพื่อใช้เป็นแนวคิดในการตั้งคำถามการวิจัยเพื่อที่จะใช้ลงพื้นที่ภาคสนาม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. หลักอริยทรัพย์ 7 ประการในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ ทรัพย์ภายใน เป็นคุณธรรมประจำใจอันประเสริฐ 7 ประการได้แก่ 1. ศรัทธา ศรัทธาในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และความเชื่อที่มีเหตุผล 2. ศีล การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย สัมมาวาจา 3. หิริ ความละอายใจต่อการทำความชั่ว 4. โอตตัปปะ ความเกรงกลัวต่อความชั่ว 5. สุตะ/พาหุสัจจะ ความเป็นผู้ได้ศึกษาเล่าเรียนมาก 6. จาคะ ความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ 7. ปัญญา ความรู้ความเข้าใจ่องแท้ในเหตุผล ดีชั่ว ถูกผิด คุณโทษประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ รู้คิดรู้พิจารณาและรู้ที่จะจัดทำซึ่งสอดคล้องกับ (พระมหานรินทร์ นรากรนิธิกุล, 2545 : บทคัดย่อ)ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องอริยทรัพย์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท” พบว่า หลักอริยทรัพย์สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมได้ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นคุณธรรมที่ควบคุมให้เกิดความเป็นระเบียบในสังคม ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ทำให้สังคมเกิดความสงบสุขและ(สุทธิพร สายทอง, 2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการความรู้เชิงพุทธสู่การพัฒนางานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบน”พบว่า มีการจัดการความรู้โดยการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ และหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ มาบูรณาการในการจัดการความรู้ในองค์กร เพื่อพัฒนางาน คน และองค์กรการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงหลักคุณธรรม จริยธรรมในการพัฒนางาน

2. สภาพปัญหากระบวนการการพัฒนางานองค์กรของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย เป็นการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีรูปแบบและระบบที่มีความชัดเจนแต่ละคนมีภาระงานหน้าที่รับผิดชอบตามตำแหน่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรส่วนมากเป็นปัญหาล้วนบุคคล เช่น การนำปัญหามาภายนอกเข้ามาในองค์กรที่ส่งผลในเรื่องประสิทธิภาพในการทำงาน น้อยลง ปัญหาแบ่งกลุ่มทางความคิดเห็นตามกระแสของสื่อที่ส่งผลในเรื่องการขาดความ

สามัคคีในองค์กร เป็นต้น ซึ่งทุกๆปัญหานั้นเมื่อบุคลากรภายในองค์กรมีความรู้ความเข้าใจในหลักอริยทรัพย์ 7 ก็จะสามารถทำงานตามหน้าที่เพื่อที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ดี

3. การประยุกต์ใช้หลักอริยทรัพย์ 7 เพื่อการพัฒนาองค์กรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย เป็นการเรียนรู้หลักธรรมอริยทรัพย์ 7 ทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างความเข้าใจในแต่ละข้อเพื่อที่จะประยุกต์ใช้ในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานแต่ละข้อเพื่อสร้างบรรยากาศในการทำงานที่สร้างความสามัคคีภายในองค์กรทุกด้าน กาย วาจา จิตใจ และการนำหลักธรรมมาประยุกต์ปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อที่จะเป็นการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข ด้วยความมีศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง ในการดำเนินชีวิตตามหลักศีลธรรมที่จะเป็นการสื่อสารการใช้คำพูดที่น่ารักน่าฟัง การมีปัญญาจัดการปัญหาทั้งในองค์กรและในครอบครัวอย่างมีสติและมีเหตุผล และรู้จักการปล่อยวางด้วยการรู้จักการแบ่งปัน การให้ทาน การร่วมกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชน อันจะเป็นการสร้างคุณภาพการใช้ชีวิตที่ส่งเสริมให้องค์กรได้รับการพัฒนาและคุณภาพชีวิตอย่างมีความสุขซึ่งสอดคล้องกับ(สุทธญาณ โอบอ้อม, 2558 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา” พบว่าการศึกษาศักยภาพบุคลากรในองค์กรส่วนท้องถิ่นโดยใช้หลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร การฝึกอบรมนับเป็นกระบวนการที่สำคัญเพราะการฝึกอบรมถือเป็นการเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี การนำหลักไตรสิกขามาเป็นเครื่องมือในการฝึกอบรม กล่าวคือ ศีล จะเป็นตัวขัดเกลาพฤติกรรม หล่อหลอมบุคลากรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีระเบียบวินัย สมาธิเป็นเครื่องมือสำหรับยกระดับจิตใจ เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากร เมื่อได้รับการอบรมทั้งศีลและสมาธิ ก็จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่วิถีแห่งปัญญาและ(อนุวัต กระสังข์, 2557 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม” พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบาย หรือมีแผนการการพัฒนาและโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างระบบการสั่งสอนอบรมให้ได้ผลยิ่งขึ้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการสร้างโอกาสพบว่า เยาวชนไม่ได้รับการประสานความร่วมมือหรือสร้างโอกาสที่ถูกต้อง แต่ถูกแวดล้อมส่งเสริมให้หลงติดอยู่ในความเริ่ดอร่อยในเรื่องปัจจัย 4 มีแต่การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวัตถุสมัยใหม่ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการสร้างคุณค่าพบว่า การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และส่งผลให้เกิดความองงามในทุก ๆ ด้าน ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมาถูกต้อง และเหมาะสมทั้งกายวาจาใจมีความยุติธรรมและละอายต่อบาป ไม่เอาเปรียบ ไม่ทุจริต ไม่หลอกลวง และไม่หาผลประโยชน์ในทางมิชอบ ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอริยทรัพย์ 7 เพื่อการพัฒนาองค์กร สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดหนองคาย พบว่า เมื่อจิตใจพัฒนาขึ้นทำให้เป็นคนมีอริยทรัพย์ การปฏิบัติงานในหน้าที่ จึงมีการพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในองค์กรได้ เช่น ความขัดแย้ง การขาดความสามัคคีและปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ การที่องค์กรจะพัฒนาได้อย่างสมดุลและเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงควรมีการวัดผล มีการตรวจสอบ และมีความโปร่งใส เราจึงควรพัฒนาทรัพย์ทั้งทางภายในและภายนอก กล่าวคือ พัฒนาทรัพย์ภายนอก คือ การทำธุรกิจแบบหวังผลกำไรแต่พอประมาณ และแบ่งปันส่งคืนความดีงามแก่ผู้คน แก่สังคม ประเทศชาติ การบริหารจัดการจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วย จึงเป็นเหตุปัจจัยแห่งสังคม เป็นกระบวนการอาศัยซึ่งกันและกัน ทำให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลก การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมด้วยอริยทรัพย์ 7 ประการให้กับบุคลากรในองค์กร ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพย์ทางด้านภายในขององค์กร ทำให้เกิดเป็นองค์กรแห่งอริยทรัพย์ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ได้รับประสิทธิภาพประสิทธิผลที่สมบูรณ์

ดังนั้น ชีวิตที่ดำเนินไปด้วยอริยทรัพย์ 7 ประการ จึงควรเป็นชีวิตที่มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาทางวัตถุกับการพัฒนาทางจิตใจ เปรียบเหมือนการพัฒนาองค์กร เป็นทรัพย์ภายนอก ส่วนอริยทรัพย์ 7 คือทรัพย์ภายใน ควรพัฒนาทั้ง 2 ส่วนควบคู่กันไปเพื่อให้เกิดดุลยภาพ ทรัพย์ภายนอกก็เจริญรุ่งเรือง ทรัพย์ภายในก็เจริญงอกงาม เป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ทั้งหลักโลก (การพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า) หลักธรรม (หลักอริยทรัพย์ 7 ประการ) และหลักความเปลี่ยนแปลง (เข้าใจในกฎของธรรมชาติสิ่งแวดล้อม) ก็จะทำให้องค์กรเกิดการพัฒนายั่งยืนได้

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (2551), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 16, กรุงเทพมหานคร: เอส. รินตัง แมสโปรดักส์
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), (2539), *ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง*, พิมพ์ครั้งที่ 30, กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พุทธทาสภิกขุ, (2550), *สรรณิพนธ์พุทธทาสว่าด้วยวิถีประชาธิปไตยและหัวใจเศรษฐกิจพอเพียง*, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- พระมหานรินทร์ นรากรนิธิกุล, (2545), “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องอริยทรัพย์ใน *พระพุทธศาสนาเถรวาท*”, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

925

ราชบัณฑิตยสถาน, (2556), พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, พิมพ์ครั้งที่1, กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539), พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สุทธิพร สายทอง, (2557), “การจัดการความรู้เชิงพุทธสู่การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคเหนือตอนบน”, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุทธญาณ โอบอ้อม, (2558), “การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา”, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อนุวัต กระสังข์, (2557), “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม”, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

